

כיוון שמבחינת תדמיתי האישית אני "שרוף ואין לי מה להפסיד, אני מכתיר רשימה זו בשני השמות המקודשים לנו, ליהודים (להוציא קצת יהודים "ישרא-לים"), במקום לכתוב למשל: "בין סנטה-קתרינה ואל-אקצה", שמות המ-קודשים ללא-יהודים, נוצרים ומוסלמים, ואף יותר נעימים, צליליים ורכים לאוזני ישראלים מסוימים, הסולדים מכל קדושה שלנו בלבד, אך לא מקדושות של אחרים. על כן, לא איכפת שאהיה במונחים אלה טרף לשיני תנים שלנו. בתיאבון.

במקרה לחלוטין, שני מאורעות נודמנו יחד, כמעט ביום אחד: קבלת חוק ירושלים של גאולה כהן בכנסת, ושידורו העולמי של אנואר סאדאת מהר-סיני. במקרה, שהרי אצלנו היתה הכוונה שבלוח להספיק להחליט על החוק לפני תום מושב הקיץ של הכנסת, בעוד שאצל סאדאת זה היה כרוך בסיום צום הרמאדאן ועיד-אל-פיטר; אף כי בשכבה אחת עמוק מזה, פעלה ודאי אצל שני הצדדים התחממות האווירה המדינית סביבנו ובאו"ם. ואולי פעלו פה כוחות סמויים נוספים שזימנו את שני המאורעות יחד — אינני יודע, זה יפה לבעלי דמיון ורגש. על כל פנים גאולה כהן לא ידעה תחילה שסאדאת עומד לערוך בימים אלה את ההצגה בסיני, ודאי שאנואר סאדאת לא כיוון את הרמאדאן לימי החלטות הכנסת שלנו.

בין כה ובין כה, עוד אצלנו סוערות הרוחות סביב לחוק ירושלים, עשה סאדאת מעשה ראשוני שלא הקדשנו לו תשומת-לב מספקת, אולי כיוון שכה מהר נמחק, נמחק והולך, מרחב סיני מתודעתנו (לכמה זמן, ובאיזה מחיר יחזור?). אפשר לומר: זה נמחק מהר, כי סיני כממשות גיאוגרפית, כחלק פיזי ממפה — לא היה חקוק בתודעתנו. רק מושג מטאפיזי מתן-תורה. "לקחנו" את התורה שם והסתלקנו. אמת, שבמסורת ישראל, להוציא פרשת אליהו (אבל הוא היה חריג במובנים רבים) שהלך להר חורב, לא מצאנו בני-ישראל או יהודים מחפשים את ההר. ודאי היו טעמים לכך ולא כאן המקום לדון בהם.

המקום הזה דווקא — המכונה סנטה קתרינה — נמצא ונתקדש, כידוע, במסורת הנוצרית. על כן מעשהו של סאדאת הוא בגדר ראשוניות. מעולם לא מילא הר-סיני תפקיד כלשהו במסורת האיסלאם. לא ידעו "עלייה לרגל" לשם. גם כשדרום סיני — א-טור — שימש תחנת-מעבר למכה, לא פקדו את הר משה. בא סאדאת וחדש חידוש: קידש את המקום בנוכחותו הדתית שם, והוא מבטיח לשוב ולהתפלל שם שנה-שנה. אמת, נכון: הוא מבקש לבנות שם מין מקדש לשלוש הדתות, בית-כנסת, מסגד, כנסייה (וזה קיימת ובלי ספק מעניינת ביותר), אך הדבר ברור: הוא בא לחדש קדושה מוסלמית בריבונותו ובחסותו, במקום שזו לא נתקיימה בכלל, או במידה חסרת משמעות כלשהי. ובאשר סאדאת לא משמיי-השמים הדתיים — אפילו לא מאל-אזהר — ירד למלוך, כי אם מן העולם המדיני, ובמוחש ובהתחלה אף מזה הנאצריסטי-נאציסטי (אף אישית מימי רומל וד"ל), וכיוון שהוא גם איננו מין "חוזר בתשובה" שנטש הכלי-עולם-הזה למען האמונה, כי אם ממשיך לעסוק במדיניות, ברור

שגם מעשה זה הוא אצלו בר-משמעות פוליטית מובהקת, בין אם קידושו המוסלמי של הר-סיני בא לקדש את מעיינות הנפט שאנחנו קדחנו ומסרנו לו, ובין אם הנפט ישמש נפט-קודש למקום הקודש החדש לאיסלאם. בין כה ובין כה: לגבי סאדאת שני היסודות תומכים זה את זה כשם שנאומו בכנסת שלנו לא במקרה כרוך היה בתפילתו הספקטקולארית — לעיני מאות-מיליוני צופי טלוויזיה בעולם — בהר-הבית שלנו, שם נוצר אל-אקצה שלו.

בדרך כלל מצפים פה להמשך שכזה: "לשוא ציפיתי שכל מחנה החופשיים החילוניים הנאורים שלנו יסתער בכל כלי-התקשורת ואמצעי הבידור, הקריקאטורה, הסאטירה וכו' על 'הצגה' זו של סאדאת בהר-סיני לעיני כל הטלוויזיות בעולם שכינסן שם (מרוב דבקות דתית, כנראה...)". אך לא. לא אכתוב כך. לא ציפיתי. ברור היה לי שאצל הללו הרב גורן, שהתרגש בבואנו להר-סיני (או לכותל-המערבי) ותקע בשופר, היה ללעג ולקלס, אך הרי הוא "משלנו" ומצווה לבעוט ברגשותיו וקדושותיו, מה שאין כן אצל הללו, שונאי-עצמנו-ובשרנו מאז יהודוני האמנסיפאציה, אצלם יראת כבוד — כלפי קדושות ורגשות דתיים של האחרים, וכל השנאה והבוז — בִּיתָה. ביחס למעשה סאדאת לא ליגלגו על "מיסטיקה" ולא עירערו על שימוש באמונה לצרכים פוליטיים. פה — כל הכבוד.

והרי אין צל של ספק, על כל פנים אצל כל מי שלמד להכיר את חוכמתו המדינית של סאדאת, שהמעשה בסיני — כולל הכרזתו על מקדש לכולם — מעשה פוליטי מובהק היה. עובדה היא שסיני לא רק בתודעתו של עולם האיסלאם והערבים לא היה קיים, כי אם גם לא בתודעתו של העם המצרי. משום בחינה — לא. עתה היתה לו עדנה — בזכותנו, גם בזכות דמנו שם, פעם, פעמיים, שלוש. גם בזכות כל מה שעשינו שם, שהפכנו את המקום — גם סנטה קתרינה — למרכז תיירות, שסללנו כבישים, שהקמנו שדות-תעופה מהטובים בעולם, שממש החיינו את המדבר כולו. עתה בא סאדאת ונוטלו — חנינם אין כסף (והרי זה מעשה חסר-תקדים: אף לא ביקשנו שיחזירו לנו את המיליארדים שהושקעו שם; מדבר לקחנו — מיתקני ציוויליזאציה "החזרנו") — ויהפכו לחלק מצרי חשוב: צבאית, כלכלית (נפט) — ועתה גם במימד שלישי: דתי. זה יחזק את מעמדו האישי. זה ישווה למלחמה חדשה, אם תפרוץ (ומי כמוהו יודע שאכן תפרוץ...), גם אופי דתי.

סאדאת עשה שם מעשה בעל משקל היסטורי תודעתי ודתי מעמיק.

אותה שעה ממש אצלנו התחוללו ויכוח וסערה, אם אכן צריך לחוקק חוק ריבונותנו על... ירושלים. לסאדאת מותר, כמובן, לא להפסיק את צד הקדושה. "אדמת פלשתיין הקדושה", "ירושלים הקדושה", עכשיו גם "סיני הקדוש". אצלנו מונח זה הוא בגדר "מיסטיקה", וכל המעלה אותו על שפתיו מחלל את קדושת החולין של היותנו פה. וגאולה כהן, ואני הקטן, ולפעמים אף מנחם בגין — הננו בשל כך מיסטיקנים. סאדאת — איננו מיסטיקן. אנחנו ואנשי גוש-אמונים — כן. עדת-צבועים שכמותכם! אולטרה-גלותיים" שכמותכם! אורות שבגלויות כיביתם, אבל צללים, חנפנות לגויים, שנאה עצמית — הותרתם. המשך בעמוד 23